

דף סיכום בחינה

מזהה בחינה: 001000276789 מזהה סטודנט: 276876

שם קורס: לשון הרע בהלכה ובמשפט

מספר שאלה	ניקוד מירבי	ציון
1	80.00	73.00
2	20.00	20.00

0

ציון בחינה סופי : 100.00

הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים

פקולטה למשפטים - בחינה מועד א' תשפ"ד - קורס לשון הרע בהלכה ובמשפט (99-9046-01)

משך הבחינה: שעתיים

ללא חומר עזר מלבד הנספחים המצורפים לבחינה.

זיו לנדמן הוא כתב לענייני דתיים באתר ynet. שמו של לנדמן התפרסם לתהילה בזכות מאמר ידוע שכתב באתר, אשר נשאה את הכותרת "דברים מפתיעים שלא ידעתם על חברי כנסת חרדים".

בין היתר כתב לנדמן –

"הידעתם? מי שכותב את המדור ההלכתי 'צדק ומשפט' בירחון הידוע 'משפחה', תחת שם העט א.ש. מרדכי, הוא לא פחות מחבר הכנסת ואיש הציבור הידוע צבי ינקלביץ! כן כן, ח"כ ינקלביץ מתברר כאיש הלכה וידוע ספר, מה תגידו על זה? ובואו אני אחדש לכם עוד משהו: באחד המאמרים ההלכתיים בירחון, ינקלביץ עסק בשאלה המרתקת 'האם מותר לאדם חרדי להגיש תביעה לבית משפט שאינו דן לפי דין תורה', והגיע למסקנה שהדבר מותר. ומכאן רבותיי לחבר כנסת נוסף... וכו'".

ח"כ צבי ינקלביץ קרא בתדהמה את מה שנאמר עליו בכתבה, וכעסו גאה בו: ראשית, נוח היה לו עם שם העט "א.ש. מרדכי" וכעת נחשפה הזהות; שנית, הוא העדיף תמיד מטעמי ענווה שיחשבו כי הוא בור ועם הארץ, וכעת התגלה ברבים כי הוא תלמיד חכם ואיש ספר; ושלישית, הכתב לנדמן לא דייק כל כך כאשר כתב כי המסקנה ההלכתית של הח"כ ינקלביץ הייתה להתיר את הפנייה לבתי משפט, שכן, בפועל, מסקנת ינקלביץ במאמרו הייתה רק ש"יש מקום להקל בכך" (שזוהי לשון מעט פחות נחרצת). הפרסום בדבר ההיתר לפנות לבתי משפט מכאיב לינקלביץ גם משום שבשכנותו גרים אנשים המתנגדים באופן נחרץ לפנות לבתי משפט שאינם דנים לפי דין תורה, והם אף עלולים להתנכל לו.

לאור האמור, נא ענו על השאלות הבאות:

א. האם במישור ההלכתי (לא המשפטי) נפל פסול בפעולותיו של לנדמן? נמקו.

ב. ינקלביץ הכועס הגיש גם תביעה בבית המשפט בתל אביב נגד העורך של אתר ynet, ריצ'רד פרימונט (אתם מן הסתם שואלים כיצד הוא עשה זאת, אם יש בעיה הלכתית להגיש תביעות לבתי משפט... אך נא התעלמו מקושי זה. הניחו למשל שהתשובה היא כי העורך אינו יהודי, ולכן מותר לכל הדעות לתבוע אותו בבית משפט וכדומה). בתביעה נטען, כי הפרסום הנ"ל ב-ynet, בו נכתב כאמור כי ינקלביץ מתיר פניה לבתי משפט, מהווה לשון הרע, שכן הוא מבזה אותו בקרב שכניו, וכאמור גם אינו לגמרי מדויק (מה גם שלנדמן בחוצפתו לא פנה אפילו לקבל תגובה מינקלביץ), ולפיכך ינקלביץ דורש תיקון, התנצלות ופיצוי. כיצד יפסוק בית המשפט?

[הנחיה - אין צורך להיכנס לשאלות של גובה פיצוי ו/או לדון בסעיף 7א לחוק ובסוגיות הקשורות בו].

נבחן כעת האם יש פסול במעשיו של לנדמן במישור ההלכתי.

ראשית, הרמב"ם לקח את הפסוק **"לא תלך רכיל בעמך"** וממנו למד כי יש לסווג את איסור לשון הרע מדאורייתא לשלושה סוגים שונים של איסורים (כאשר ככול הנראה הוא שאל את שיטת הסיווג מהאיסלם):

1. לשון הרע- דברי גנאי על חברו שיש בהם אמת.

2. מוציא שם רע- דברי גנאי שקריים על חברו.

3. רכילות- העברת מידע מאדם לאדם. בנוגע לסוג המידע האסור בהעברה קיימת מחלוקת, שכן הרמב"ם בהלכות דעה לא פירט באיזה סוג מידע מדובר, אלא רק הגדיר את המושג רכילות. חכמים הסיקו ראשית שלא מדובר בהעברת דברי סתם, שכן בפרושיו על פרקי אבות דן הרמב"ם בהעברת מידע חולין בין אנשים ואמר כי יש לראות בשיחה זו ביטול זמן ולהמנע ממנה (אך לא כי רואה בה איסור רכילות). לפיכך, הסיקו הפוסקים כי מדובר בהעברת מידע העלול לגרום לנזק, אך נחלקו בניהם בנוגע לסוג המידע המדובר:

-החפץ חיים ור' יוסף קארו סברו כי מדובר באיסור על העברת מידע מסכסך.

- לעומתם הברב והרש"ר הירש סברו כי מדובר דווקא באיסור על העברת מידע פרטי.

חשוב לציין כי הדעה הרווחת כיום בהלכה היא דעתו של החפץ חיים ור' יוסף קארו, כי מדובר על העברת מידע מסכסך.

נבחן כעת את דבריו של לנדמן, ונסווג אותם לפי סוגי האיסורים לעיל:

1. חשיפת הזהות וגילוי ברבים כי ח"כ ינקלוביץ הוא תלמיד חכם ואיש ספר- ניכר כי לא מדובר בדברי גנאי הן שקריים והן אמיתיים, אלא יותר בהעברת מידע פרטי- הכותב העביר לציבור את העובדה כי חבר הכנסת הוא כותב הטור ואת תכונותיו. כפי שראינו לעיל, לפי החפץ חיים העברת מידע פרטי אינו נחשב לרכילות, אך בספרו הוא מסווג העברת מידע פרטי כ"**אבק רכילות**"- האסור מדרבנן, בשונה מרכילות גרידא האסורה מדאורייתא. בנוגע לעניין העברת מידע פרטי שאין בו הפרת אימון או נזק- לנדמן יכול לטעון כי אין כאן הפרת אימון, שכן המידע הגיע אליו מאחר- משמע שהוא ידוע, וכן אין כאן נזק- כי לא סביר שיגרם לינקלוביץ נזק אם יתברר כי הוא תלמיד חכם (יותר הגיוני שתצא מכך טובה). לדעת פינקלמן וברקוביץ, העברת מידע פרטי שאין בו פגיעה באמון או נזק הוא לא אסור, שכן אי אפשר למנוע מאנשים מהלעביר מידע, אך מידת חסידות היא לא לפרסם מידע פרטי. לעומת זאת, פוסק אחר סובר כי אסור להעביר כול מידע פרטי, אף אם אין בהעברת המידע נזק או הפרת אימון.

2. בנוגע לפרסומו של לנדמן כי ינקלוביץ מתיר פניה לבתי המשפט, אני סוברת כי ניתן להתייחס לזה גם כרכילות גרידא- העברת מידע מסכסך, שכן הסביבה בה חי יענקלוביץ לא יאהבו את קביעתו וכעת יתנכלו לו. יתכן שניתן לראות בפרסום אף הוצאת שם רע- שכן מדובר בפרסום שקרי בגנות חברו- שכן הפרסום הוא לא מדויק. או לחילופין לטעון לטעון כי המידע אומנם נכון אך לא מדויק. **פחות סביר.**

3. "כן כן, ח"כ ינקלוביץ מתברר כאיש הלכה ויודע ספר, מה תגידו על זה?"- ניתן אף לראות במשפט הזה כאבק לטעון שכן מדובר בשבח הזולת שיכול להוביל לדיבור גנאי עליו- "הרמה להנחתה".

חשוב לציין בנוגע לכול המקרים כי אף אם לנדמן יטען כי אין גנות או נזק בדבריו, ינקלוביץ יכול לטעון מנגד כי לפי הרמב"ם והלכה הקביעה האם יש נזק והאם מדובר בלשוה"ר היא **סובייקטיבית**, ותלויה בתחושותיו של הנפגע- במקרה דנן ינקלוביץ חש כעס וכאב בגלל הפרסום שכן לא רצה שידעו כי הוא ת"ח וכן משום עלולים להתנכל לו בגין הפרסום.

נראה כעת האם עומדים לנדמן היתרים לפרסום לשון הרע:

החפץ חיים בספרו מונה שלושה סוגי היתרים:

1. תועלת בפרסום- רלוונטי לענייננו.

2. בפני שלושה- לא רלוונטי בענייננו.

3. היתר הסכמה מראש- סיטואציות בהם ניתן לראות את הנפגע כמסכים מראש לפרסום, רלוונטי לענייננו.

נדון כעת בהיתר התועלת:

החפץ חיים בספרו מונה שישה מקרים מרכזיים אשר נחשבים לתועלת, ומתירים דיבור לשוה"ר: 1. למנוע מאדם מלגזול/להזיק 2. מניעת התקשרות 3. להחזיר למוטב 4. תיקון הנזק בדיעבד 5. הוקעת המעשה לשם הרתעת החוטא- רק במקרה בו החוטא מודה לחטא וממשיך לחטוא. 6. לצורך נפש- "דאגה בלב איש ישחנה".

בנוסף, החפץ חיים קובע אף שבעה קריטריונים בהם יש לעמוד כשמתמשים בהיתר התועלת: 1. לבדוק את אמיתות המידע 2. לוודא כי פירשנו את הסיטואציה נכון 3. דיוק בעת הפרסום 4. תוכחה ומתן זמן להסבר 5. טוהר המניע 6. חיפוש אלטרנטיבות חלופיות 7. מידתיות הנזק.

לדנמן יכול לטעון לדעת הפוסק שאומר כי פרסום לתועלת חברתית כגון לימוד הציבור יכול להיחשב אף כתועלת מותרת- ובפרסומיו הוא התכוון לחשוף את הציבור לגדולת של חבר הכנסת והדברים שהוא כותב, אך בכול מקרה הוא לא עמד בתנאי החפץ חיים לפרסום שכן: 1. לא דייק בפרטים 2. לא נתן לינקלוביץ זמן להסביר את עצמו 3. המניע שלו לא היה טהור- זאת ניתן ללמוד משם הכתבה והתהילה שקיבל בעקבותיה 4. הוא לא חיפש אלטרנטיבות חלופיות 5. לא עמד בתנאי מידתיות הנזק- הנזק שנגרם מפרסום הכתבה גדול מאשר תועלת הציבור במידע הזניח שפירסם.

לא נראה כי יש כול תועלת בפרסומו של לנדמן לפי המקרים המרכזיים אותם קבע החפץ חיים, וכן לא מתקיימים התנאים לפרסום.

בראלי במאמרו אומר כי כאשר מסתכלים בפרסום ל"שוה"ר של עיתונאים יכול להיות כי אומנם בזמן פרסום הכתבה המניע שלהם לפרסום היה כסף ותהילה שתצא להם מהפרסום, אך יש לזכור כי מלכתחילה הסיבה שבה בחרו ללמוד את המקצוע ולעסוק בו היא לחשוף שחיתויות ולהועיל לציבור, ולכן במקרים בהם יש תועלת בפרסום יתכן שניתן להתיר להם לפרסם ל"שוה"ר. **כאן זה לא המקרה, שכן לא מדובר בפרסום שיש בו תועלת לציבור.**

אביא גם את מאמרו של הרב עזריאל אריאל שכן מדובר ב"שוה"ר על איש ציבור. חשוב לציין כי החפץ חיים דגל בדיסקרטיות כלפי אנשי ציבור ולא כול כך עסק בספרו בנוגע להתיר "תועלת" בפרסום דברי ל"שוה"ר על אנשי ציבור. הרב עזריאל אריאל במאמרו מתרץ זאת בעזרת השוני הקיים בין שיטות הדמוקרטיה הנהוגות בעבר לאילו הנהוגות היום- בזמן החפץ חיים הדמוקרטיה הנהוגה הייתה "דמוקרטיה סגורה" = ברגע שנבחרו אנשים הציבור אין יותר עיסוק במעשיהם ובהחלטותיהם. לעומת זאת בימינו קיימת "דמוקרטיה פתוחה"- יש פרסום של החלטות אנשי ציבור ומעשיהם, וכך הציבור בעצם יכול לרסן את נבחריו הציבור ולמנוע שחיתויות- על ידי ביקורת על מעשיהם. לכן לדעת הרב עזריאל אריאל יתכן שיהיה קיים היתר תועלת בנוגע לפרסום ל"שוה"ר על נבחריו הציבור. נראה שבעניינו הרב עזריאל אריאל לא יתיר את קיום המידע, שכן אין בו תועלת לחברה- בעיקר שאינו עוסק בהחלטותיו של חבר הכנסת, אלא רק בטור שמפעיל בעיתון (פרט שולי).

בנוגע להסקמה מראש, במקרים בהם לא מתמלאים התנאים של היתר התועלת- במאמרו הרב עזריאל אריאל עוסק בשאלה האם ניתן לראות אנשי ציבור שנכנסים לתפקיד תוך שהם מודעים לכך שהציבור יעביר עליהם ביקורת ככאלו שהסכימו מראש ל"שוה"ר? לדעתו, לא ניתן לראות בכך הסכמה מראש, כמו שלא ניתן לומר על אדם שנכנס לשכונה של כנופיות כי נתן הסכמה מראש שישדדו אותו. לדעת הרב עזריאל אריאל מדובר יותר בהשלמה של אנשי הציבור עם המצב, הם מודעים לכך שכניסתם לתפקיד משמעותה כי יעבירו עליהם ביקורת ופרסום את מעשיהם, אך מקריבים זאת בכדי למלא את תפקידם.

בכול מקרה לא נראה כי עומד לנדמן היתר תועלת או הסכמה מראש.

חשוב לציין כי אף אם לא יגרם לינקלוביץ נזק מהפרסום, עדיין יתחייב לנדמן באיסור ל"שוה"ר, שכן לדעת החפץ חיים איסור זה כולל שני רגליים: 1. הנזק שנגרם מהפרסום 2. המידה הרעה של דיבור בגנות חברו. ובכול מקרה גם אם לא יגרם נזק עומדת לנדמן המדיה הרעה של דיבור בגנות חברו- שכן כפי שראינו לעיל יש לראות בדבריו של לנדמן אבק ל"שוה"ר.

סעיף ב':

ראשית, נראה כי מדובר בפרסום ל"שוה"ר לפי ס' 1(1)+2 לחוק, שכן מדובר בפרסום בכתב העלול לעשות אדם כמטרה לשנאת הבריות. המבחן ל"שוה"ר הוא **אובייקטיבי**- האם ישנה יחס הבריות כלפי הנפגע בעקבות הפרסום, ואינו תלוי בכונת הפוגע או הרגשת הנפגע. לנדמן יכול לטעון כי כשבוחנים מי הם הבריות יש לבחון לפי החברה הכללית שחובת לפי השכל הישר (הש' ליון בפס"ד שאהה), ולכן במקרה דנן לא מדובר בדברי ל"שוה"ר, שכן החברה הכללית לא תראה כול פסול בפרסומו. לעומתו יטען ינקלוביץ לדעת השופט אלון בפסק הדין, האומר כי יש לבחון את הבריות לפי סביבתו הקרובה של הנפגע, אף אם היא לא חושבת בסבירות- במקרה דנן בסביבתו הקרובה של יענקלוביץ עלולים לראות ברעה את פרסומו.

[אך לעיתים שיקולי מדיניות יביאו לפסוק שלא ניתן לראות בפרסום על היתר פנייה לביח"ש משום לשה"ר \(בוהדנא\) \(2-\)](#)

לפי ס' 2(ב) כדי שהתנאים לפרסום ל"שוה"ר בכתב יתקיימו, מספיק שהפרסום יהיה **עלול** להגיע לאחר- מתקיים במקרה שלנו, שכן הפרסום **הגיע ממש** לאחר. בנוסף חשוב לציין כי הדרשה ל"שוה"ר בעוולה אזרחית היא שהמידע יגיע לאדם נוסף מלבד הנפגע- מתקיים בעניינו שכן המידע פורסם בעיתון לכלל הציבור.

האם מדובר ב"שוה"ר על ציבור לפי ס' 4?

חשוב לציין כי במקרה של ל"שוה"ר על ציבור לא תותר הגשת תביעה אזרחית או קובלנה פלילית, אלא רק כ"א ע"י היועמ"ש או בהסכמתו.

מבחן העזר- האם ניתן לזהות את הפרטים עליהם דובר? אומנם הכתבות מדברות על "חברי הכנסת החרדים" כקבוצה, אך ההנחה היא כי אין הרבה חברי כנסת חרדים וקל יהיה הזיהוי של הפרטים- לכן לא מדובר בציבור. בנוסף, לפי דעת השופט דנצגר בפס"ד בר נתן, יש להתחשב אף ב"טיב הביטוי"- במידה ומדובר בהכללה גסה= ל"שוה"ר על ציבור, אך כאן לנדמן ממש משתמש בשמות פרטיים של חברי הכנסת, לכן לא מדובר ב"שוה"ר על ציבור. מנגד, לדעת השופט עמית יש להתחשב רק בגודל הקבוצה והאמורפיות שלה- כאן לא מדובר בקבוצה גדולה. **לא מדובר ב"שוה"ר על ציבור.**

ניכר גם כי בעניינו, תחול על לנדמן אחריות לפי ס' 11- שכן אומנם מדובר באתר אינטרנט, אך הוא פועל כגוף תקשורת לכול דבר- עם מו"ל, מפרסם ועוד. לכן תחול על לנדמן אחריות אף לפי ס' 11- עורך אמצעי התקשורת ומי שהביא בפועל לפרסום דברי הל"שוה"ר- שכן הוא ערך את הכתבה ופירסם אותה.

האם מדובר בכמה פרסומים או פרסום אחד?

פס"ד פלוני- סולברג: יש לבחון את 1. קרבת הזמן של הפרסומים- בו נתפרסמו ביחד. 2. שונות נמענים- פה כול הנמענים זהים- קוראי הכתבה. 3. שוני הפרסום- אין שוני, כול הפרסומים סובבים סביב הטור של ינקלוביץ לכן ככול הנראה שביהמ"ש יפסוק כי מדובר בפרסום אחד לענין הסעדים.

נבדוק כעת האם עומדות ללנדמן הגנות:

ס' 13- הגנת סף, לא מתקיימת בענייננו שכן לא מדובר בפרסום של משהו שנאמר במהלך דיון/ ישיבת ממשלה וכדומה.

ס' 14- הגנת אמת הפרסום- קיימת בסעיף דרישה לשני תנאים: 1. שהדברים יהיו אמת 2. שיש עניין לציבור בפרסום.

ענין לציבור- פס"ד ונטורה- בעבר השתמשו במושג "עניין ציבורי" אך הוא שונה ל"ענין לציבור"- צריך שתהיה תכלית ותועלת לציבור מהפרסום. ינקלוביץ יכול לטעון כי הגנה זו לא מתקיימת, שכן אין תועלת ציבורית בפרסום, אך לנדמן יכול לטעון כי תועלת לפי פס"ד אילנה דיין יכולה להיות גם תועלת חברתית, ובדבריו יש תועלת לקהילה שידעו מי המפרסם ואת גדולתו של חבר הכנסת.

[ס' 14 - יש לדון בסיפא - סטייה מהאמת בפרט לזווי וכו' \(4-\)](#)

אמיתות הדברים:

פס"ד גרינוולד+ ניסנקורן- ככול שהדברים יותר חמורים כך נדרשת מידת הוכחה יותר כבדה לאמיתותם.

בנוגע לכך שחבר הכנת הוא מחבר הטור- הדברים הם אמת.

בנוגע להיות ח"כ תלמיד חכם ואיש ספר- לנדמן יטען כי מדובר בדעה אישית שיש בה אמת, משום שחבר הכנסת מחבר טור הלכתי.

יתכן שתעמוד לו ההגנה בנוגע לשני לפרסומים אלו.

בנוגע להיתר פניה לביהמ"ש- ינקלוביץ יטען כי לא תקום ללנדמן ההגנה, כי אין אמת בדברו. לנדמן יטען כי דבריו אמיתיים אך אינם מדויקים. הוא יכול לטעון אף ל"אמת בשעתה"- בזמן הפרסום הדברים היו נכונים אך בדיעבד התברר כי המקור לא מדויק. לא יעמוד לו, ראשית משום שהרחבה זו של מושג "אמת בשעתה" נדחתה בדיון נוסף בעניין אילנה דיין, ובנוסף הוא לא יכול לטעון כי המקור עליו הסתמך לא היה נכון, שכן הסתמך על כתביו של ינקלוביץ. **לכן סביר להניח כי לא תעמוד לו ההגנה במקרה הנ"ל.**

האם חובה על לנדמן לתקן את הכתבה?

בפסיקה נפסק כי לא קיימת חובה לתקן את הכתבה במידה ומתברר בדיעבד כי הפרטים לא היו נכונים (בהמשך המחוקק אף תיקן ס' מיוחד בנושא- ס' 25א). אך, בפס"ד הסתדרות הרופאים נפסק כי בכתבה באינטרנט יש חובה לעדכן, משום שמדובר בפרסום נמשך= הפרסום נשאר באינטרנט לעד. **לכן יתכן ותוטל על לנדמן חובה לתקן את הכתבה שלו בנוגע להיתר לפניה לביהמ"ש.**

ס' 15+ 16- הגנת תום הלב- במידה ומתקיימת אחת מהנסיבות המנויות בס' 15, והוכח כי הפרסום לא חורג מתחום הסביר בהתאם לנסיבות, תעמוד ללנדמן חזקה תום לב לפי ס' 16.

לנדמן יטען לקיום נסיבות הבאות:

15(2)- הפרסום של הדברים נעשה במסגרת יחסים בינו לבין יענקלוביץ המחייבים אותו מבחינה חברתית לפרסם. בפסיקה עלתה השאלה האם נסיבה זו עומדת אף לעיתונאים והוחלט שבמקרים בהם יש תועלת לפרסום, הגנה זו תעמוד ("עיתונאות חוקרת"), לנדמן יטען כי מדובר בתועלת חברתית, שכן הציבור ידע מי כותב הטור בעיתון, אך לא בטוח אם הגנה זו תעמוד, כי מדובר במידע שולי. [הפסיקה הדגישה כי נדרש עניין ציבורי נכונה וחוגג יותר מהרגיל \(1-\)](#)

15(6)- הפרסום היה הבעת דעה על יצירה ספרותית שנתפרסמה בפומבי- הטור של ינקלוביץ. בנוגע לאמריה על תכונותיו של ינקלוביץ, הסעיף קובע כי במידה ואופיו של הנפגע מתגלה ביצירה הספרותית, מותר יהיה להביע עליה דעה. לנדמן יטען כי חוכמתו של ינקלוביץ מתבטאת בטור שכותב.

האם הפרסום נעשה בתחום הסביר?

לנדמן יטען שכן, מדובר בכתבה ובהבעת דעה על חבר כנסת מוכר, וסביר לפרסם אותה באמצעי תקשורת אינטרנטי המגיע לכלל הציבור.

פס"ד רימר- ברק- אף אם הכוונה של לנדמן בפרסום הייתה זדונית, עדיין תעמוד לו הגנת תום הלב. במקרה דנן אף אם פרסם את המידע במטרה להכפיש את שמו של ינקלוביץ, עדיין תעמוד לו הגנת תו"ל.

חזקת אי תו"ל- ס' 16:

מעשיו של לנדמן יחשבו שחסרי תום לב במידה זו:

1. הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו- ינקלוביץ יטען שמתקיים בנוגע להיתר הפניה לביהמ"ש, מנגד לנדמן יטען כי לא מדובר בפרסום שקרי לחלוטין אלא לא מדויק ולכן הס' לא מתקיים.

2. הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט אמצעים סבירים לבדיקת אמיתותו- בפסיקה נקבע כי אח מהקריטריונים של אמצעים סבירים בנוגע לכלי תקשורת הוא לפנות אל הנפגע ולקבל את דעתו על הכתבה, ובמידה ולא עשית זאת הדבר נחשב כחוסר תו"ל. ינקלוביץ יאמר כי מכוון שלנדמן לא פנה אליו לקבל את דעתו בנוגע לכתבה יחשב הדבר כאי נקיטת אמצעים סבירים. לנדמן יכול לטעון מנגד כי במקרים חריגים אין צורך לקבל את עמדת הנפגע- כמו במקרה בו המידע כולו ידוע- יטען כי במקרה דנן היו פרושים לפניו כול הקליפים אז לא נזקק לדעתו של ינקלוביץ.

3. הוא התכוון בשעת הפרסום לפגוע במידה גדולה יותר מהערכים המוגנים בס' 15- ינקלוביץ יאמר שמתקיים כי המטרה בכתבה היא פרסום ותהילה על חשבון פגיעה בחברי כנסת, זאת על ידי פרסום מידע פרטי.

סעדים:

במידה ויפסק כי אכן מדובר בפרסום לשה"ר ולא עומדות ללנדמן ההגנות לעיל, ביהמ"ש יפסוק את הסעדים הבאים:

1. פיצויים.

2. איסור המשך פרסום הכתבה- ס' 9.

3. פרסום תיקון או הכחשה באופן ובמידה שיחליט ביהמ"ש- ס' 9.

בנוגע להתנצלות- יש מחלוקת בפסיקה האם ביהמ"ש יכול להורות על התנצלות, אך נקבע לפי פס"ד אירגון המורים כי לא ניתן להורות על התנצלות, ולכן סעד זה לא ינתן במקרה דנן.

צו מניעה זמני- בפסיקה נקבע כי סעד זה ינתן רק במקרים חריגים שבחריגים, בהם מדובר בלשון הרע בוודאות גבוהה, אין הגנות לפוגע, וביהמ"ש מעוניין למנוע נזק בלתי הפיך לנתבע. זאת משום חשיבותו של חופש הביטוי וחופש העיתונות, והערך הרב שניתן לחופשים אלו ע"י ביהמ"ש. חשוב לציין כי במקרים של אנשי ציבור ביהמ"ש נוקט ביד קשה אף יותר וכמעט ולא נותן את סעד זה, לכן סביר שלא יפסק בענייננו.

[לא נשאלתם!](#)

שאלה מס' 2 (20 נק')

חוקר ה"חפץ חיים" יוסף יעקובסון, אמר באחת מהרצאותיו כך: "למדנו על התייחסותו של החפץ חיים לסיטואציה שבה אדם מוצא את עצמו נקלע לחבורה של דוברי לשון הרע, והוא חש אי מסוגלות ואי נעימות להיות יוצא הדופן המעיר לשאר הדוברים או יוצא בהפגנתיות. דרך הנמקתו של החפץ חיים בהתייחסו לסיטואציה זו הינה ייחודית, ומלמדת על ייחודיותו של החפץ חיים ביחס לספרים שקדמו לו העוסקים בלשון הרע". הסבירו את דבריו אלה של החוקר יעקובסון.

הרב יוסף יעקובסון מדבר על כך שמה שמיחד את ספרו של החפץ חיים משאר הספרים העוסקים בלשוה"ר הוא בין היתר האופן בו החפץ חיים מנתח **סיטואציות מורכבות** של לשוה"ר- שקשה למצוא להן פתרון, ופוסק בהן תוך שהוא עושה היקש מעניינים והלכות אחרים בתורה.

לדוגמא, אם ניקח את המקרה של אדם הנקלע לסיטואציה של דוברי לשון הרע והוא חש אי מסוגלות ואי נעימות להעיר או לצאת מהחדר, נראה שהחפץ חיים מנתח את המקרה באופן הבא:

ראשית, קיים איסור על קבלת לשוה"ר- הכולל **שמיעה** של דברי לשוה"ר ואמונה בדברי לשוה"ר- משמע אותו אדם עובר על איסור קבלת לשון הרע בעצם כך שנשאר בחדר. לאחר מכן החפץ חיים פוסק כי קבלת לשון היא איסור מדרבנן, ועושה זאת על ידי כך שמוכיח כי איסורים מדאוריתא הם איסורים על מעשים **אקטיביים** (כגון דיבור לשון הרע), ומכאן ששמיעה היא מעשה **פסיבי**= קבלת לשון הרע הוא מדרבנן.

בשלב הבא עושה החפץ חיים היקש ומביא כלל בהלכה שאומר **שכבוד הבריות דוחה איסור מדרבנן**, ומוכיח, שבמקרה הנידון יש פגיעה בכבוד הבריות, שכן אותו אדם שישב בחבורת דוברי לשוה"ר חש אי מסוגלות ואי נעימות להעיר או לצאת מהחדר- משמע שיגרם לו פגיעה בכבוד והוא יתבזה אם יעשה זאת, לכן החפץ חיים פוסק כי הוא יכול להמשיך לשבת בחדר אך אסור לו להאמין לדברי האומרים.

בעצם הניתוח של החפץ חיים הוא כזה: ראשית הוא מוכיח שמדובר באיסור מדרבנן, ואז הוא מביא את הכלל ש"כבוד הבריות דוחה איסור מדרבנן", וכך הוא מוצא פתרון מעניין לסיטואציה ייחודית.